

PM Rotel II (Dnr KS 2022/48)

Vägledning för jordbruksmark i den fysiska planeringen i Stockholms län

Remiss från Länsstyrelsen Stockholm

Remisstid den 15 maj 2022

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till det som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Joakim Larsson anför följande.

Ärendet

I den kontakt som Länsstyrelsen Stockholm har med länets kommuner i frågor som rör den fysiska planeringen har det efterfrågats vägledning i hur jordbruksmarken ska hanteras. Mot den bakgrunden har länsstyrelsen remitterat förslag till vägledning för jordbruksmark i den fysiska planeringen i Stockholms län bland annat till Stockholms stad för yttrande.

Vägledningen som länsstyrelsen har tagit fram är rådgivande och ska vara ett stöd samt underlätta för kommunerna i deras hantering av jordbruksmarken i den kommunala planeringen. Genom förtydliganden och kunskapshöjning ska vägledningen bidra till att hållbara och väl avvägda beslut fattas för jordbruksmarken i den kommunala planeringen. Vägledningen ska ge kommunerna förutsättningar till bättre och mer transparenta avvägningar och bidra till en strukturerad diskussion om avvägningar vid målkonflikter när det föreligger förslag att exploatera jordbruksmark.

Vägledningen är uppdelad i två delar. Den första delen fungerar som en vägledning i den lagstiftning och de vägledande regionala ställningstaganden och förhållningssätt som berör jordbruksmarken i den fysiska planeringen. Den andra delen är ett kunskapsunderlag över jordbruksmarken och jordbrukets förutsättningar. I denna del redovisas jordbruksmark globalt, nationellt och regionalt och kopplingen till relevanta mål. Till vägledningen hör också ett kartunderlag samt ett digitalt verktyg för att användas vid värdering av jordbruksmark.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.

Stadsbyggnadsnämnden har inget att erinra. Miljöförvaltningen och Skarpnäck stadsdelsförvaltning har inkommit med ett kontorsyttrande. Exploateringsnämnden och trafiknämnden har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret bedömer att vägledningen är relevant och bidrar till att tydliggöra avvägningarna mellan jordbruksmarken och bostadsförsörjning eller annan angelägen stadsutveckling i länet.

Miljöförvaltningen konstaterar att det är positivt att vägledningen lyfter fram ekosystemtjänster och föreslår att karttjänsten utvecklas till att även visa vilande jordbruksmark som har potential till att åter bli aktiv jordbruksmark.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställer sig positiv till remissförslaget.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning ser positivt på att en vägledning tas fram särskilt för kommuner med mycket jordbruksmark.

Spånga- Tensta stadsdelsnämnd har inga synpunkter på det i vägledningen föreslagna sättet att värdera jordbruksmark på och anser att det är positivt att det förtydligas vad länsstyrelsen avser vara väsentliga samhällsintressen som kan komma ifråga vid ianspråktagande av jordbruksmark för exempelvis bostadsbyggande.

Mina synpunkter

Den föreslagna vägledningen är relevant och bidrar till att tydliggöra avvägningarna mellan jordbruksmarken och bostadsförsörjning eller annan angelägen stadsutveckling i länet. Även om det finns en mycket begränsad yta jordbruksmark i Stockholms stad är perspektivet av livsmedelsproduktion och försörjningstrygghet på närliggande jordbruksmark också av vikt i avvägningar som kan behöva göras.

Bostadsförsörjningen är ett ansvar för hela stockholmsregionen och ett nära samarbete mellan grannkommuner är viktigt. Därför är det av vikt att göra väl avvägda beslut för att kunna tillgodose behovet av nya bostäder.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till det som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 30 mars 2022

JOAKIM LARSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Vägledning för jordbruksmark i den fysiska planeringen i Stockholms län

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

I den kontakt som Länsstyrelsen Stockholm har med länets kommuner i frågor som rör den fysiska planeringen har det efterfrågats vägledning i hur jordbruksmarken ska hanteras. Mot den bakgrunden har länsstyrelsen remitterat förslag till vägledning för jordbruksmark i den fysiska planeringen i Stockholms län bland annat till Stockholms stad för yttrande.

Vägledningen som länsstyrelsen har tagit fram är rådgivande och ska vara ett stöd samt underlätta för kommunerna i deras hantering av jordbruksmarken i den kommunala planeringen. Genom förtydliganden och kunskapshöjning ska vägledningen bidra till att hållbara och väl avvägda beslut fattas för jordbruksmarken i den kommunala planeringen. Vägledningen ska ge kommunerna förutsättningar till bättre och mer transparenta avvägningar och bidra till en strukturerad diskussion om avvägningar vid målkonflikter när det föreligger förslag att exploatera jordbruksmark.

Vägledningen är uppdelad i två delar. Den första delen fungerar som en vägledning i den lagstiftning och de vägledande regionala ställningstaganden och förhållningssätt som berör jordbruksmarken i den fysiska planeringen. Den andra delen är ett kunskapsunderlag över jordbruksmarken och jordbrukets förutsättningar. I denna del redovisas jordbruksmark globalt, nationellt och regionalt och kopplingen till relevanta mål. Till vägledningen hör också ett kartunderlag samt ett digitalt verktyg för att användas vid värdering av jordbruksmark.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.

Stadsbyggnadsnämnden har inget att erinra. Miljöförvaltningen och Skarpnäck stadsdelsförvaltning har inkommit med ett kontorsyttrande. Exploateringsnämnden och trafiknämnden har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att en hög takt i bostadsbyggande och utbyggnad av infrastruktur är en förutsättning för att stockholmsregionen ska växa och utvecklas. Stadsbyggnadet är ett kraftfullt redskap som kan bidra till att styra utvecklingen i hållbar riktning, som i stadens översiktsplan beskrivs som en tät och sammanhållen stad där bebyggelse och grönska samspelar.

Den föreslagna vägledningen bedöms överlag vara relevant och bidra till att tydliggöra avvägningarna mellan jordbruksmarken och bostadsförsörjning eller annan angelägen stadsutveckling i länet. Stadsledningskontoret vill påpeka att det finns en mycket begränsad yta jordbruksmark i Stockholms stad.

Stadsledningskontoret konstaterar att bostadsförsörjningen är ett ansvar för hela stockholmsregionen och ett nära samarbete mellan grannkommuner är viktig för bostadsförsörjningen. Därför är det av vikt att göra väl avvägda beslut för att kunna tillgodose bostadsförsörjningsbehovet.

Stadsledningskontoret anser att vägledningen har en tydlig koppling till den regionala utvecklingsplanen för stockholmsregionen, RUF5 2050, där vägledningen utgör en fördjupning och ett förtydligande av ställningstagandet i RUF5 2050 gällande exploatering på jordbruksmark.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 februari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att vägledningen ger kommunerna bättre förutsättningar att i den fysiska planeringen göra välgrundade avvägningar mellan hushållning av jordbruksmark och andra särskilda intressen. MHN är positiv till vägledningens syfte att skapa en tydligare samsyn mellan länets kommuner i hur jordbruksmark ska bedömas och vägas mot andra intressen.

Stockholms stad har en högst begränsad yta jordbruksmark. Kvarvarande jordbruksmark ligger främst inom reservat eller nationalstadspark. För sådan skyddad mark kommer vägledningen troligtvis vara mindre användbar. Slätterängsmarker är ett exempel på mark inom staden som kan klassas som jordbruksmark och som också är utanför skyddat område. Slätterängar är i regel anlagda med främsta syfte att främja biologisk mångfald. För dessa områden skulle vägledningen kunna vara användbar och ge markens bevarandevärde större tyngd.

Även om staden saknar större områden med jordbruksmark så ligger det i stadens intresse att länets kvarvarande jordbruksmark värderas och hanteras på ett korrekt och hållbart sätt i den fysiska planeringen. Stadens miljöprogram relaterar tydligt till en hållbar livsmedelsproduktion. En del i detta är att stadens verksamheter ska öka inköpen och andelen närproducerad och ekologisk mat för att främja ekologiska värden och ett minskat klimatpåverkan.

Det är vidare positivt att vägledningen lyfter fram värdet av de ekosystemtjänster som ett jordbrukslandskap erbjuder, som utöver livsmedelsproduktion även utgörs av t.ex. biologisk mångfald, omhändertagande av dagvatten och skyfall. Utifrån ett ekosystemtjänstperspektiv bör ekologisk jordbruksmark bedömas ha större värden än konventionell. Detta skulle kunna vara en tydligare bedömningsgrund i vägledningen. I en nationell jämförelse har länet även en lägre andel ekologiskt jordbruk.

MHN uppskattar det digitala kartmaterialet över länets samlade jordbruksmark. Karttjänsten blir säkerligen användbar i den mer övergripande planeringen samt vid lokaliseringsbedömningar i kommungränsöverskridande planer och byggprojekt. Staden har gjort egna karteringar över exempelvis biotoper och ängsmark, som gör att karttjänsten i vissa fall där mer detaljerad kunskap behövs troligen blir mindre användbar, eller behöver kompletteras med stadens egna material.

Ett förslag på utveckling av karttjänsten vore att visa även vilande jordbruksmark/mark i träda som har potential att åter bli aktiv jordbruksmark. Enligt vägledningen finns det i länet en relativt stor andel jordbruksmark i träda som har potential att vara produktiv men det framgår inte tydligt var den marken finns.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 februari 2022 följande.

1. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd justerar beslutet omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Özlem Körham m.fl. (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Angelo Tapia (Fi), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till remissförslaget som är en väl genomarbetad och ambitiös beskrivning av nuläget med tydligt identifierade problemställningar som måste besvaras inom planeringsprocessen. Det bifogade informations- och kartmaterialet är också mycket överblickbart och kan med fördel sammanställas i en digital webbapplikation.

Stadsdelsnämndens geografiska ansvarsområde inkluderar emellertid ingen jordbruksmark varför remissförslaget i mycket liten utsträckning berör Hässelby-Vällingby stadsdelsområde. Förvaltningen bevakar dock kontinuerligt i samband med remissyttranden över bland annat detaljplaner, översiktsplanering samt annan lokal- och regional planering att en långsiktigt hållbar stadsutveckling beaktas i den fysiska planeringen av stadsdelsområdet.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 februari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har inget att erinra mot förslaget. Vägledningen riktar sig främst till de nämnder inom staden som ansvarar för byggnation och annan fysisk planering där jordbruksmark kan behöva tas i anspråk. Jordbruksmark omfattar åkermark, betesmark och slåtteräng. I Skarpnäcks stadsdelsområde finns idag en del betesmark i Flatens naturreservat. Det skydd som reservatsbestämmelserna utgör innebär att det inte kan bli aktuellt med byggnation eller annat intrång som har negativ påverkan på betesmarken. Slåtteräng finns idag förutom i naturreservaten (Flaten och Nackareservatet) till exempel på Nytorps gårde. Förvaltningen ser positivt på att en vägledning tas fram inte minst för de mer jordbruksmarkstäta kommunerna i länet.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 februari 2022.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande godkänns som svar på remissen.
2. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 februari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen är av åsikten att vägledningen för stadens del i första hand vänder sig till Stadsbyggnadskontoret, Trafikkontoret och Exploateringskontoret då den kopplar främst

till den regionala utvecklingsplanen, översiktsplanering samt byggnation. Ansvar för dessa områden ligger inte på stadsdelsförvaltningarna.

Stadsdelsnämnderna har i allmänhet väldigt lite av den typ av mark som vägledningen syftar till, såsom åkermark, betesmark och slåtteräng. För Spånga-Tenstas del finns sådan mark främst inom Järvafältet, vilket skyddas av fältets skydd och som därtill ligger inom Trafikkontorets ansvarsområde.

Stadsdelsförvaltningen har inga synpunkter på, det i vägledningen föreslagna, sättet att värdera jordbruksmark på och anser att det är positivt att det förtydligas vad Länsstyrelsen avser vara väsentliga samhällsintressen som kan komma ifråga vid ianspråktagande av jordbruksmark för exempelvis bostadsbyggande.

Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Özlem Körhan m.fl. (V) enligt följande.

Feministiskt initiativ och Vänsterpartiet anser att det är bra att det skapas en vägledning för jordbruksmark i den fysiska planeringen i Stockholms län för att stödja lokala matproduktionen. Vi anser dock att det i vägledningen saknas tydlig information om att vegetabilisk produktion bör prioriteras framför kött, ägg och mejeriprodukter om kommunen vill prioritera klimat och miljömålen.

Vegetabilisk matproduktion har mindre total koldioxidutsläpp och bidrar till mindre skada i närmiljö tex kontaminering och försurning av dricksvatten via avföringen från djuren. Animaliska livsmedel är också mer resurskrävande i form av land och vatten jämfört med vegetabilisk matproduktion.

Utöver att produktionen av animalisk mat bidrar till mer negativ miljö och klimatpåverkan så innebär hela djurindustrin ett stort lidande för djuren eftersom lönsamheten prioriteras framför djuromsorgen inom den kapitalistiska matproduktion. Att följa den svenska djurskyddslagen kräver mycket resurser i form av kontroll vilket inkluderar uppfödning, djurens växande, fysiska restriktioner, matning , transport, slakt mm. I dagens läge finns det alldeles för få djurskyddskontrollanter i relation till deras kontrollområden och företag som är kött,mjölk och ägg producenter konkurrerar nationellt mot varandra samt mot utländska aktörer vilket gör att det inte går att garantera att den svenska djurskyddslagen efterlevs.

Därför anser vi att vägledning tydligare behöver betona att produktionen av vegetabilisk matproduktion bör prioriteras framför animalisk matproduktion. Feministiskt initiativ och Vänsterpartiet anser att det är bra att det skapas en vägledning för jordbruksmark i den fysiska planeringen i Stockholms län för att stödja lokala matproduktionen. Vi anser dock att det i vägledningen saknas tydlig information om att vegetabilisk produktion bör prioriteras framför kött, ägg och mejeriprodukter om kommunen vill prioritera klimat och miljömålen. Vegetabilisk matproduktion har mindre total koldioxidutsläpp och bidrar till mindre skada i närmiljö tex kontaminering och försurning av dricksvatten via avföringen från djuren. Animaliska livsmedel är också mer resurskrävande i form av land och vatten jämfört med vegetabilisk matproduktion. Utöver att produktionen av animalisk mat bidrar till mer negativ miljö och klimatpåverkan så innebär hela djurindustrin ett stort lidande för djuren eftersom lönsamheten prioriteras framför djuromsorgen inom den kapitalistiska matproduktion.

Att följa den svenska djurskyddslagen kräver mycket resurser i form av kontroll vilket inkluderar uppfödning, djurens växande, fysiska restriktioner, matning , transport, slakt mm. I dagens läge finns det alldeles för få djurskyddskontrollanter i relation till deras kontrollområden och företag som är kött,mjölk och ägg producenter konkurrerar nationellt mot varandra samt mot utländska aktörer vilket gör att det inte går att garantera att den svenska djurskyddslagen efterlevs.

Därför anser vi att vägledning tydligare behöver betona att produktionen av vegetabilisk matproduktion bör prioriteras framför animalisk matproduktion.

Ersättaryttrande gjordes av Angelo Tapia (Fi) enligt följande.

Ersättare Angelo Tapia (FI) instämde i V:s särskilda uttalande.